

RAAMATUKOGU

UUDISED

HARJU MAAKONNARAAMATUKOGU INFOLEHT

Nr. 75 (juuni 2014)

Fred Jüssi äratav õpetus

Õeldakse, et suured loodusavastused on maailmas tehtud. Et täna elame juba teistel aegadel. Nimetame seda uhkelt infoajastuks. Ent sama kiirelt, kui omandame uut informatsiooni, unustame vana. Nii tekivad uued võimalused avastamiseks.

Fred Jüssil on üks pildiseeria, mida ta vahel teistele näitab. Aastate jooksul on ta Hiiumaal üles võtnud ühe randa viiva teeraja. See on täpselt üks ja sama koht. Kui slaidid vahetuvad, siis iga järgnev pilt on eelmisest täiesti erinev. Muutunud on kõik i värvid, meeleolu. Kui sa tahad midagi uut, siis käi vanu radu, õ soovitab Jüssi.

Kõige õigem on vist öelda, et Fred Jüssi õpetus on äratav. Vahest see ongi see, miks ta inimestele meeldib. Ta jätab sulle piisavalt ruumi. Ta vahendab, tuletades sulle meelde, et meie ümber on märgid, need on omavahel seotud ning et sina oled osa sellest. Ta ei võta sinult kunagi avastamisrõõmu, et neid märke tasub jälgida, et teisiti on palju vaesem elada. Sind võib väga valusalt puudutada, et paljusid neist märkidest pole sa varem tähele pannud. Kerge hämming on tema mõtisklusõhtutelt lahkudes tavapärane.

Kõik kaob ja väheneb

Kõik kaob ja väheneb, õ ütleb Jüssi. Ta toob näiteks Kakerdaja raba Kõrvemaal. Nelikümmend aastat tagasi ei saanud seal öösel magada. Raba oli selle asukatest nii lärmakas. Täna ei kohta neist Jüssi sõnul enam paljusid, mõne liigiga ristuvad teed haruharva.

Fred Jüssi sõnadest on hea otsida tuge. Ajal, mil me vahest liiga julgelt flirdime väärtustega, neid pidevalt otsides ja kaotades, on järjekindlast sõnast palju abi. Sellist tuge pakuvad suured inimesed.

Loodusmees, loodusfotograaf Fred Jüssi - GO Reisiajakiri Sept. 2006

NÄITUS TEATEPULK

HARJU MAAKONNARAAMATUKOGU GALERII

Keila Sotsiaalkeskuse kangakudumise ring tähistab sel aastal oma 50. tegevusaastat. Ringi peamine tegevusala oli ja on kangastelgedel kudumine eesmärgiga elustada vanu etnograafilisi mustreid, säilitada ja edasi arendada rahvakunsti tekstiilis.

Valikut viimasel viiel aastal valminud töödest eksponeeriti Harju Maakonnaraamatukogus, vanemad tööd ja -tehnikad on välja pandud Keila Sotsiaalkeskuses.

Näituse nimi TEATEPULK sümboliseerib teadmiste ja oskuste edasiandmist vanematelt noorematele, toetudes eelmise põlvkonna kogemustele hoitakse elus käsitöö traditsiooni. Ainult nii suudame hoida järjepidevust, mis seda ringi on täies jõus hoidnud 50 aastat.

XII NUKITSA KONKURSS

Nukitsa konkurss on Eesti Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatav lugejaküsitlus, kus kahe viimase aasta lastekirjanduse saaki hindavad lapsed ise. Laste häälte põhjal selgitatakse välja populaarseim lastekirjanik ja lasteraamatukunstnik.

Nukitsa konkurss sai esmakordselt teoks 1992. aastal, kui eesti lastekirjanduses valitses üldine mõõn. Tänapäevase eesti lastekirjanduse üldpilt seevastu on rikkalik ja kirev.

Laste hinnanguid kogutakse terves Eestis peamiselt raamatukogude abiga, võimalik on hääletada ka elektrooniliselt. XI Nukitsa konkursist võttis osa 7827 last.

Konkursi võitjad tehakse teatavaks pidulikul lõppüritusel rahvusvahelise lasteraamatupäeva, 2. aprilli paiku. Traditsiooni kohaselt kutsutatakse konkursi lõpetamisele 70 (aastatel 1992-2006 ja 101) hääletuses osalenud last, kes valitakse välja loosi teel. Nukitsa konkursi võitjad ja laste lemmikkirjanik ja -kunstnik saavad auhinnaks pronksist Nukitsa kuju, tänu Kultuurkapitalile kuulub kolmele edukamale kirjanikule ja kunstnikule ka rahaline preemia.

Nukitsa konkursi võitsid Ilmar Tomusk ja Heiki Ernits!

XII Nukitsa konkursi tulemused: kirjanike edetabel

1. Tomusk, Ilmar. „Kriminalistide” sari (ÄKolmanda A kriminalistidõ; ÄKriminaalsed viineripirukad: neljanda A kriminalistidõ; Kriminaalne koolipapa: viienda A kriminalistidõ). Tallinn: Tammerraamat, 2012-2013 i **886** häält

2. Kass, Kristiina. Õpetaja Kusti kummitab ja teisi jutte. Tallinn: Tänapäev, 2012 i **502** häält

3. Põldma, Janno. Lotte ja kuukivi saladus. Tallinn: Eesti Joonisfilm, 2013 i **355** häält

4. Keränen, Mika. Professor Must: salaselts Rampsu viies juhtum. Tartu: Keropää, 2013 i **257** häält

5. **Raud, Piret**. **Natuke napakad lood**. Tallinn: Tänapäev, 2012 ÿ **193** häält
6. **Illipe-Sootak, Heli**. **Pörkölt**. ÿ Tallinn: Tiritamm, 2012 ÿ **184** häält
7. **Tomusk, Ilmar**. **Mauno saladuslik kadumine**. Tallinn: Tammerraamat, 2013 ÿ **168** häält
8. **Reinaus, Reeli**. **Detektiiv Triibik loomaaias**. Tallinn: Tänapäev, 2013 ÿ **157** häält
9. **Kordemets, Gerda**. **Klass. 1. ja 2. osa** (sari). Tallinn: Tänapäev, 2013 ÿ **154** häält
10. **Kivirähk, Andrus**. **Konna musi**. Tallinn: Varrak, 2013 ÿ **137** häält

XII Nukitsa konkursi tulemused: kunstnike edetabel

1. Põldma, Janno. **Lotte ja kuukivi saladus** / pildid: **Heiki Ernits**. Tallinn: Eesti Joonisfilm, 2013 ÿ **509** häält
2. Kass, Kristiina. **Õpetaja Kusti kummitab ja teisi jutte** / pildid: **Heiki Ernits**. Tallinn: Tänapäev, 2012 ÿ **508** häält
3. Tomusk, Ilmar. **ÄKriminalistideò sari: Kolmanda A kriminalistid; Kriminaalsed viineripirukad: neljanda A kriminalistid; Kriminaalne koolipapa: viienda A kriminalistid** / pildid: **Hillar Mets**. Tallinn: Tammerraamat, 2012-2013 ÿ **426** häält
4. Reinaus, Reeli. **Detektiiv Triibik loomaaias** / pildid: **Ott Vallik**. Tallinn: Tänapäev, 2013 ÿ **181** häält
5. Saksatamm, Markus. **Kass ja kinopilet** / pildid: **Anni Mäger**. Tallinn: Tänapäev, 2013 ÿ **177** häält
6. Illipe-Sootak, Heli. **Pörkölt** / pildid: **Maarja-Liisa Plats**. Tallinn: Tiritamm, 2012 ÿ **167** häält
7. Saksatamm, Markus. **Tädi hakkab tuuleloheks** / pildid: **Maido Hollo**. Tallinn: Tänapäev, 2012 ÿ **153** häält
8. Keränen, Mika. **Professor Must: salaselts Rampsu viies juhtum** / pildid: **Marja-Liisa Plats**. Tartu: Keropää, 2013 ÿ **150**häält
- 9.-10. Kaldmaa, Kätlin. **Lugu Keegi Eikellegitütre isast** / pildid: **Marge Nelk**. Tallinn: Ajakirjade Kirjastus, 2012 ÿ **143** häält
- 9.-10. Tomusk, Ilmar. **Mauno saladuslik kadumine** / pildid: **Urmas Nemvalts**. Tallinn: Tammerraamat, 2013 ÿ **143** häält

XII NUKITSA KONKURSI TULEMUSED HARJU MAAKONNAS

Mulle meeldib konkurss eelkõige seetõttu, et annab korraliku ülevaate ilmunud lastekirjandusest. Võitjad on teada ja kordama neid ei hakka, isiklikult hoidsin pöialt Kristi Kangilaski kirjutatud ja joonistatud raamatule Äpäike läheb puhkusele.

Meie maakonnas hääletas 542 last 16 raamatukogust (ei ole arvestatud elektroonilist hääletamist). Kirjanike edetabel:

- 1.Janno Põldmaa ÄLotte ja kuukivi saladus
2. Kristiina Kass ÄÕpetaja Kusti kummitab
- 3.Piret Raud ÄNatuke napakad lood
- 4.Reeli Reinaus ÄDetektiiv Kriibik loomaaias
- 5.Markus Saksatamm ÄKass ja kinopilet
- 6.Kadi Urbas ÄMia muinasjutud
- 7.Aidi Vallik ÄRoosi ja emme
- 8.Heli Illipe- Soontak ÄVäike jope

519 last avaldas arvamust piltide osas ja ilusaimad pildid on teinud Heiki Ernits raamatule ÄÕpetaja Kusti kummitab .

Järgnevad ÄLotte ja Kuukivi saladus (jällegi Heiki Ernitsa illustratsioonid) ja ÄDetektiiv Triibik loomaaias Ott Valliku illustratsioonidega.

Ka meie maakonnas kogusid Ilmar Tomuski tegelaste Kribu ja Krabu tegemised hoolega hääli ja kui samal põhimõttel , et nn. sari võistleb, siis oleks ka kõige suurem häälatesaak, aga selles kirjatükis on arvestatud iga raamatut üksinda.

Meeldiv on see, et vähesed raamatud jäid poolehoiuta ja tundus, et raamat meeldis tervikuna, s.t. kui tekst oli südamelähedane, siis meeldisid ka pildid selles raamatus kõige enam.

Meeldivaid elamusi lasteraamatute lugemisel ja väga poeetilisi lugusid lastekirjandusest lugege Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu kodulehelt rubriigis ÄLastekirjandusest, kuhu on üles pandud algupärase lastekirjanduse päeva ettekanded.

Reet Vahersalu

Harju Maakonnaraamatukogu lasteteeninduse peaspetsialist

Jüri kirjandusklubi ülevaade

Jüri Raamatukogus toimus 2. aprillil järjekordne kirjandusklubi üritus. Külalistele tutvustas oma luulekogu *ÄLullad on sees* Æ**Marek Tihhonov** ja noorsooromaanide autor **Kristel Kriisa** rääkis endast ja oma raamatutest *ÄNeetud* ning *ÄPiinatud hinged*.

Pikka aega Rae vallas elanud **Marek Tihhonov** on justkui hunt Kriimsilm, kes mitme ameti peal on hakkaja mees olnud i harjutanud kätt sõjaväes meedikuna ja tegelenud raadiotööga. Praegu teenib ta leiba Eesti Autorite Ühingus ja annab Zelluloosi Spordiklubis zumbatrenne ning vabal ajal tegeleb muuhulgas luuletuste kirjutamisega. Mareki luuletused on rõõmsameelsed ja väikese huumorinoodiga ning nende seast võib leida nii armastusest kõnelevaid, elu üle arutlevaid kui ka maailmanähtusi lahti mõtestavaid luuletusi.

Kõik need üksikud

tänaval

kodudes

päevades

öödes

kulgevad kõrvuti

kuidas nad oskavad olla

üksikud

üheskoos

(Marek Tihhonov)

Kristel Kriisa on pärit Raplamaalt. Pärast ülikooliõpinguid asus ta tööle Jüri Gümnaasiumi inglise keele õpetajaks, kus töötab nüüdki. Abielus, kahe lapse ema on kirjutanud 2 tunnustatud noorteromaani *ÄNeetud* ja *ÄPiinatud hinged*. Samuti meeldib Kristelile vahete-vahel luuletada. Seekord keskenduti siiski tema proosakirjandusele. Romaanivõistlusel tunnustatud romaani *ÄNeetud* jaoks sai kirjanik inspiratsiooni oma kooliajast. Teemaks mõistagi noorte armastus, koolikaaslaste omavahelised suhted. Peategelaste Mirdi ja Ronani suhe ei jäta kedagi külmaks ja ilmekad tegelaskujud ning nende keerukas hingemaailm pakuvad lugemisrõõmu igas vanuses kirjandushuvilisele. *ÄPiinatud hinged* on müstilisem ja jutustab kahe õe omavahelistest suhetest, läbisaamisest vanemate ja koolikaaslastega ning muidugi ka kõikehaaravast armastusest. Jutustuses leidub ka draamat ja üleloomulikke jõude ning Jüri elanikud võivad leida teosest

vihjeid oma kodukoha ümbrusele, nii et põnevust ja üllatusmomente jätkub siingi. Raamatuid kirjutades meeldib Kristelile kuulata muusikat. Sel viisil tööd tehes saab oma loomingusse paremini sisse elada ja lauludest inspiratsiooni ammutada. Vahel juhtub ka nii, et mõni laul jääb korduvalt mängima ja meeleolu looma, kuni peatüki lõpetamiseni. Samuti rääkis kirjanik oma raamatute kirjastamisprotsessist.

Seekordne kirjandusklubi pakkus rohkelt elamusi. Üritusel oli külastajaid seinast seinast väikelastest vanemaealisteni ja kõik soovijad said tee- või kohvitassi taga ettekandeid nautida, esinejatelt küsimusi küsida ja kel soovi oma raamatusse ka autogramm saada ja kirjanikega pilti teha.

Anneli Erik, Jüri Raamatukogu

100 aastat Tove Janssoni sünnist...

9. augustil möödub 100 aastat armastatud lastekirjaniku, Tove Marika Janssoni sünnist.

Tove Jansson (9.august 1914 – 27.juuni 2001) oli soomerootsi kirjanik, raamatuillustraator, paljude koomiksita autor ja kunstnik. Kõige rohkem on tuntud tema kuulsad Muumitrolli raamatud.

Kirjanik sündis Helsingis, skulptor Viktor Janssoni ja illustraator Signe Hammarsten-Janssoni kolmelapselises pere ainsa tütrena. Soomerootslasena kirjutas Jansson kõik oma raamatud algselt rootsi keeles.

Meri andis kirjanikule kõige enam inspiratsiooni. Lapsena veetis ta oma perega kõik suved Soome väikestel saartel. Hiljem oli tal küll ateljee Helsingis, kuid ta eelistas suurema osa ajast veeta siiski väikesel Klovharu saarel. Seal elas Tove Jansson koos oma partneri, graafik Tuulikki Pietilä'ga.

Tove Jansson kirjutas oma esimese muumiraamatu "Väikesed trollid ja suur veeuputus" Teise maailmasõja ajal 1945. aastal. Ise ütles ta, et sõda viis teda suurde masendusse ning seetõttu tahtis ta kirjutada midagi süütut ja naiivset. Kirjastaja keeldus esialgu kasutamast nime Muumid, kuna arvas, et see võiks lugejaid segadusse ajada ning kasutas selle asemel sõnaühendit

"Väikesed trollid". Esimene raamat erilist tähelepanu ei pälvinud, kuid juba järgmised muumiraamatud "Sabataht" (1946) ning "Völukübar" (1948) tõid autorile kuulsuse.

Muumilugude stiil on aja jooksul muutunud. Esimesed raamatud kuni "Trollitalveni" (1957) olid seiklusliku sisuga, kus tuli ette uputusi, komeete ning üleloomulikke nähtusi.

Järgnesid raamatud "Muumipapa memuaarid" (1950) ja "Ohtlik jaanipäev" (1955) Nendes raamatutes ei toimu tegelastes mingeid psühholoogilisi muutusi.

"Trollitalv" oli murdepunkt, millest alates muutuvad raamatud realistlikumaks (seda eelkõige Muumimaailma kontekstis) ning tegelased hakkavad omandama omanäolist psühholoogilist sügavust, eemaldudes seeläbi aina enam esimeste raamatute kergest südamlikkusest ning lapselikust rõõmust.

Peale raamatut "Hilja novembris" loobus Tove Jansson muumilugude loomisest ning asus kirjutama täiskasvanutele.

Muumilugude ja -lühijuttude kõrval on Tove Jansson kirjutanud ja illustreerinud ka neli populaarset Muumide pildiraamatut: "Muumiraamat", "Mymla ja väike My" (1952), "Kes trööstib Tillut?" (1960), "Ohtlik reis" (1977) ning "Kutsumata külaline" (1980).

Kirjanik illustreeris kõik oma raamatud ise. 1966. aastal sai Jansson esimese soome kirjanikuna Anderseni preemia ja maailma olulisima lastekirjaniku auhinna. Tema teoseid on tõlgitud enam kui 30 keelde ja neist on tehtud arvukalt teatri-, ooperi-, filmi- ning raadio- ja teledramatiseeringuid.

Toredad muljed muuminäituselt.

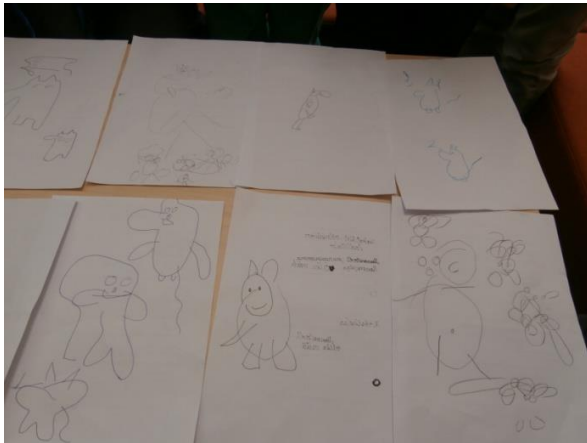
Sel aastal täitub sada aastat kirjanik **Tove Marika Janssoni** sünnist. Kuna Kose raamatukogus toimus Soome Instituudi rändnäitus muumidest, siis kutsuti algklassilapsi näitust külastama. Näitusele oli välja pandud muumiraamatuid, Tove Janssoni joonistatud raamatuillustratsioone, hilisema Ämmumibuumigañ sündinud koomikseid, filme, mänguasju, suveniire, tarbeesemeid, plakateid jne. Meie lastele on muumid tuntud eelkõige Jaapani multifilmide tõttu, aga lapsed nägid ka Tove Janssoni joonistatud pilte muumidest. Näitusele tõi oma kodust mitmeid vahvaid eksponaate 4. a klassi õpilane Laura.

Liia Oll tutvustas lastele muuminäitust. Ta rääkis kaasahaaravalt, kuidas Tove Janssonist sai kirjanik ning kuidas kirjanikul kujunesid välja just sellised tegelaskujud. Väga süngel ja raskel ajal peale II maailmasõda oli nii suurtel kui väikestel meeldiv lugeda lugusid idüllilisest Muumiorust ning selle tegelastest.

Lapsed said ise näitust uurida, vastasid viktoriiniküsimustele ning joonistasid silmad kinni muumisid. Kõige lõpuks tehti ühised fotod laste joonistustest.

See oli järjekordne vahva üritus, mille raamatukogu Kose Gümnaasiumi õpilastele korraldas.

Marju Pärn
Maarika Harmipaik
Kose Gümnaasiumi 3.klasside õpetajad

Põhja-ja Baltimaade II kirjandusfoorum.

3. aprillil 2014 toimus Tallinna raamatumessi raames II Põhja-ja Baltimaade kirjandusfoorum
temal: „Kas laps loeb?“.

Üldine vastus esitatud küsimusele „Kas laps loeb?“ oli jaatav.

Järgnevalt kokkuvõtte foorumi ettekannetest :

Janika Palm - lastekirjanduse uurija, Eesti Lastekirjanduse Keskus

Lastekirjandus liigub pildilisuse poole, palju on mudilastele mõeldud teoseid. Raamatud muutuvad järjest õhemaks. Juurde on tulnud postmodernistlik lähenemine, jäetakse palju lahtisi otsi, on ruumi fantaasiale ja raamatud enam mitte nii õpetliku alatooniga kui seni.

Vaeslapse osas on 10-13 .a. lapsed, kellele on vähe kirjandust. Eesti autoritelt on noorteraamatuid, kuid need jäävad tõlkeraamatutele alla. Lugemise mõttes on see probleemne grupp ja lapsevanemad ei tähtsusta selles eas lugemist. Puudu on koolielu käsitlevad raamatud, loomade ja looduse teemat on raamatutes vähe ning maaelust ei kirjutata peaaegu üldse.

Seita Vuorela kirjanik ja **Jani Ikonen**, illustraator. Põhjamaade Nõukogu laste- ja noorsookirjanduse laureaadid 2013.a. *Soome*

Ettekandjad rääkisid loometööst raamatu „Karid Äpõhjal“ (pole ilmunud eesti keeles)

Kirjaniku lemmiktemadeks on loodus, maastikud. Hea koostöö on illustraator Jani Ikoneniga.

Seita Vuorela tunnistas, et maastikud on köitnud teda lapsest saadik ja temast kirjaniku teinud . Loodusest inspireeritud loomingus kajastuvad nii rõõmsad kui rasked asjad elus.

J. Ikoneni sõnul oli talle kui illustraatorile põnev olla raamatu valmimise juures kohe algusest peale, sest tekst ja pilt moodustavad nõnda terviku, loovad dialoogi.

Illustraatori töö on sisuga kooskõlas piltide loomine väljendamaks mõtteid ja lugusid lapsepõlvest.

Noorsookirjandus on väga vajalik mitte valmis tõekspidamiste esitamiseks vaid abiks noorele tema mõttemaailmast lähtudes kasvamiseks täiskasvanute maailma. Lapsepõlves loetu ja kogetu on väga oluline.

Uus teema kirjanduses on sisserändajate perede laste elu ja mõttemaailma kujutamine kirjanduses, mida kirjanik läbi ühe poisi loo praegu kirjutab. Üheks kirjanduse eesmärgiks on aidata lastel hakkama saada elus raskete teemadega nagu näiteks surm, aga ka anda edasi ja mõtestada kultuuri.

Aslaug Jonsdottir, kirjanik ja illustraator – *Island*

Ettekandja tõdes, et lapsed loevad vähem kui sooviks ja selle tulemusena on vähenenud tekstist arusaamise oskus. Halba eeskju annavad niiõelda mittelugevad täiskasvanud, samuti on lugemine sõltuvuses ka pere sissetulekust. Lapsed on olulised, nagu on oluline ka tekitada ja hoida nendes lugemisrõõmu. Samas sõltuvad lapsed täiskasvanute valikutest ja eeskujust ning oskusest lugemine põnevaks muuta. Tuleb arvestada ka asjaoluga, et poisid ja tüdrukud loevad erinevaid raamatuid.

Riigis kärbitakse finantse raamatukogudele. 325 tuhande elanikuga Islandis on 0-18 aastasi elanikke 25 %. Lastekirjanduse väljaandmine on kasvanud 10-20% -ni kogu väljaantavast kirjandusest. Kokku antakse aastas välja 1500 nimetust raamatuid, sellest üle 225 lastele.

Huvitava näite tõi ettekandja selle kohta, kuidas 3 eri maade autorit teevad koos nn. trolliraamatuid, mis on väga populaarsed. Autorid moodustavad koos Trollide Vennaskonna. Ettekandja oli veendunud, et raamatud ja paberraamatud jäävad siiski alles.

Jaanika Palm i lastekirjanduse uurija, Eesti Lastekirjanduse Keskus

Lastekirjanduse uurija **Jaanika Palm** Eesti Lastekirjanduse Keskusest andis ülevaate Eestis viimase kolme aasta jooksul ilmunud lastekirjandusest. Tema sõnul ilmub aastas umbes 600 raamatut, neist 60 protsenti tõlkteosed. Usinalt on hakatud tõlkima noortekirjandust vanusele 10-14. Lastekirjandus on muutumas üha populaarsemaks ning lastekirjanik on prestiižne olla. Palmi sõnul soovivad lapsed lugeda lõbusaid ja põnevaid raamatuid. Noorteromaanid olid varem peamiselt realistlikud, kuid nüüd on lisandunud ka fantaasiakirjandust, mis pakub lastele üha suuremat huvi, kuid arenguruumi veel jagub. Kõige enam vajab kajastamist koolielu, laste omavahelised suhted, loodus, loomad ja maaelu.

Helin Puksand - koolipedagoogika lektor, Tallinna Ülikool

Ettekandja andis ülevaate vabariigi erinevates koolides 9-11 klassi õpilaste seas läbi viidud uurimusest, kus selgus, et 14 % neist õpilastest ei loe oma algatusel ühtegi raamatut. Need, kes loevad, eelistavad põnevikke, tüdrukud noorsooraamatuid, järgnevad tõsieluraamatud ja biograafiad. Eelistuste esireas nimetatakse teatmeteoseid, koomikseid, lühijutte, jutustusi, novelle, romaane. Lemmikud on Harry Potter, Tõde ja õigus. Üldiste lemmikutena nimetati põhiliselt kohustusliku kirjanduse raamatuid, mis annab tõendust, et mingisugunegi kohustus aitab kirjandusest osa saada.

Anne Liv Tonnessen -Stavangeri raamatukogu ja kultuurikeskuse programmijuht . *Norra*

Väga positiivse alatooniga ettekanne. Raamatukogu kui seiklus. Rõhutatakse kogudekesksuselt üleminekut sidemetele oma kogukonnaga. Raamatukogu on kohtumispaik, mida külastatakse koos perekondadega, raamatukogus veedetakse palju tunde, leitakse sobivat tegevust. Perekonnad on eraldi sihtrühm. Raamatukogutöötajad ei istu oma laua taga, vaid liiguvad ringi,

abistavad, vestlevad, soovivad. Oluline on raamatukoguteenuste turundus, inspiratsioon väljastpoolt, mida oskuslikult ära kasutatakse. Rõhutati uut organisatsioonimudelit, suhtumise muutmist. Raamatukogutöötajad on kohal kella 10.00 ÷ 18.00-ni. Kella 18.00 ÷ 22.00-ni on kasutajal võimalus ise oma kaardiga tulla raamatukogusse.

Veronika Mudenaite ÷ psühholoog, Laste- ja noorte päevakeskus ÄMeie koduke *ÄLeedu*

Ettekandja tegeleb biblioteraapiaga nn. probleemsetest peredest riskilastega. Probleemide lahkamiseks leitakse sobiv raamat ja lapse probleemide lahkamine toimub läbi seoste ja tunnetuste tekitamise loetut analüüsides. Nii on lapsel oma muredest kergem rääkida.

Arno Jundze, kirjanik ja kirjanduskriitik, Läti Rahvusringhäälingu ajakirjanik.

Rääkis huvitavast ettevõtmisest Läti Rahvusringhäälingus, kus BBC formaadi järgi otsitakse Läti kõige paremat, lemmikraamatut. Ettevalmistatavalt otsiti paremate raamatute kandidaate avalikul ja laiapõhjalisel hääletusel (internetis, raamatupoes, ajalehes avaldatud ankeediga.) Oluliseks peeti avalikku diskussiooni raamatu üle. Hääletajaid on olnud ca 20 tuhat ja nimetati 5000 erinevat raamatut. Enam hääletatakse peale 1990-ndat aastat ilmunud raamatuid. Varasemalt ilmunud raamatud olevat halva trükitehnilise kvaliteediga ja neid soovitatakse seetõttu uuesti välja anda. Naised hääletavad rohkem kui mehed. On ka lastezürii ja neile mõeldud lugemisprogrammid.

Leitakse 21 kõige paremat raamatut ja tehakse 7 saadet televisioonis, kus igas saates on show ja räägitakse 3-st raamatust ning see kõige-kõige lemmikum raamat selgub novembrikuus.

II Põhja- ja Baltimaade kirjandusfoorum "Kas laps loeb?" ajakirjanduses:

- Eha Vain: "[Palju enam kui kerge ajaviide](#)" (ajaleht "Raamat" 20. veebruar 2014, Postimehe insert)
- Õpetajate Leht: [Tallinna raamatumess tuleb koos õpetajate ja lastekirjandusega](#)
- Sirp: [Tallinna raamatumess rahvusraamatukogus](#)
- Kultuur.err.ee: [Mida ja kui palju noored loevad?](#)
- Kultuur.err.ee: [Lastekirjanikud on ära unustanud eelteismelised ja algklassiõpilased](#)

NB ! LISA :

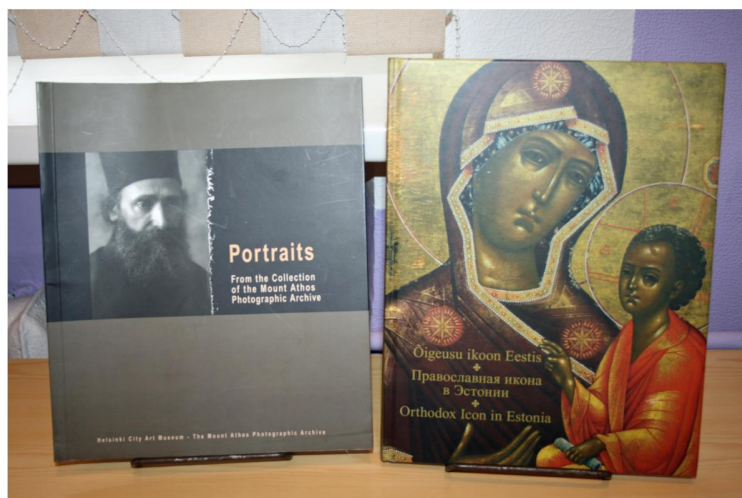
Raamatukogude jaoks on väga vajalik lugeda ajakirjas **AKADEEMIA** nr. 3 2014.a. **Peeter Vihalemma** artiklit **KULTUURISUHETE MUUTUMINE. Kultuuris osalemine ja raamatuhuvi iseseisvuse taastanud Eestis.**

Kokkuvõtte tegi :

Rutt Enok

Maardu Linna Raamatukogus toimus unikaalne näitus

Ülestõusmispühade raames õnnistatud Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Korneliuse poolt oli avatud Maardu Linna Raamatukogus uus unikaalne fotonäitus Æmeline Athose Mäe Paleñ, mis toimus Eestis esimest korda vaid Vene Kultuurikeskuses (detsember 2012. a.). Selle näituse tööd olid samuti esindatud mõningates Euroopa linnades Helsingis, Pariisis, Peterburis ja Moskvas! Fotonäitusel on esindatud püha Athose mäe fotoarhiivi portreed. Raamatukogu laste osakonnas toimub Maardu Peaingli Miikaeli kiriku kihelkonnakooli õpilaste tööde näitus.

Öölugemine Leholas 25. aprill

Meil Lehola Koolis toimus 25. aprillil järjekordne põnev öölugemine, kus mängisime palju erinevaid raamatutega seotud mänge. Üks neist oli ÆKirjanike leidmine. Mäng käis nii, et meie ette olid laotud hulk kirjanike portreesid. Meie pidime riulist otsima kirjaniku raamatu ja panema selle pildi peale. Teiseks mängisime mängu, kus pidime astuma olevate tähtede peale ja ütleva selle tähega algava sõna. Panime tähed tähestikuliselt järjekorda ja tegime luuletuse kõikide tähestiku tähtedega. Peale mängude mängimist saime panna klepsu nendele raamatutele, mis meile kõige rohkem meeldisid. Kui väljas oli pimedaks läinud, järgnes disko ja enne magamaminekut haarasime taas raamatud kätte ning uinusime sügavasse unne.

Laste arvamus öölugemisest:

Theresa: Minu meelest oli kõige rõõmustavam, et sai koos olla nendega, kes on sulle kallid.

Nastja: Tore oli olla esimest korda öölugemisel, meeldisid mängud.

Andrias: Mulle meeldisid mängud ja, et sain kaua üleval olla.

Birgit: Öölugemisel meeldisid mulle võistlused ja mängud. Mulle meeldis torti süüa. Ma käisin öölugemisel 4 korda.

Häli: Mulle meeldis kõige rohkem tort. Vahvad olid ka võistlused.

Kersti ja Katrin: Olime esimest korda kodust eemal, aga muidu oli vahva.

Raigo: Mulle meeldisid öölugemisel mängud ja luuletuste koostamine.

Koostasid:

Nastja ja Theresa 4.klass
Õpetaja Aivi Tomson

Kose Raamatukogu

Heljo Järvelaid õppis raamatukogundust ja peale lõpetamist alustas tööd 1969.a. Raasikul, kus tol ajal oli Harju Rajooniraamatukogu. Kose raamatukogus oli ta alates 1971.a. juhataja ametis alates 1973.a. Heljo on olnud ka ERÜ maaraamatukoguhoidjate sektsiooni esimees ja selle eest pälvinud Kultuurkapitali tänutoetuse. Kultuurifondi preemia pälvis Heljo 1996.a. 2008.a. sai ta Harjumaa aasta raamatukoguhoidja tiitli. Tema viimane tööpäev Kose raamatukogus oli 23. mail, sel päeval käis tema juurest raamatukogust läbi palju sõpru ja tuttavaid lillede, kingituste ja tänusõnadega.

HARJUMAA RAAMATUKOGUHOIDJATE VÄLJASÕIT PÄRNUSSE.

Seekordne sõit 19. mail viis Pärnusse, kus külastati Pärnu Muuseumi ja Pärnumaa Keskkonnahariduskeskust. Muuseumis on eksponeeritud püsinäitus Ä11 000 aastat ajalugu i Elamusi vanast ajastõ. Näitus on üheksas erinevas ruumis ja hõlmab aega kiviajast kuni kaasajani välja. Sajandite hõngu saab kogeda läbi ehedate esemete. Mõned näited erinevatest ajastutest: kiviaeg, kesk-aeg, barokiajastu, Eesti vabariigi aeg, Eesti NSV. Eraldi on välja toodud Pärnule omane kuuror-dielu. Einet saab võtta muuseumikohvikus.

Keskkonnahariduskeskus on üks Pärnu Loodus-ja Tehnikamaja kolmest õppehoo-nest. Keskkonnasõbralik maja valmis 2013.a. Keskkonnahariduskeskus on sisuli-selt huvikool loodussõpradele, kus avasta-mist ja arendust on nii lastele kui täiskasva-nutele. Uudistada saab planetaariumi, ob-servatooriumi, mitmesuguseid näitusi. Väga huvipakkuv on kosmosenäitus Äspunikust EST Cub-niõ. Olemas on kaasaegne kesk-konnalabor, tähetorn, planetaarium, auditoorium, talveaed ja elavnurk. Kogu päeva jooksul püsis mõnusalt palav suveilm.

Harju Maakonnaraamatukogu

KOGEMUSI KOGUMAS JA KOGEMAS

On tore tõdeda, et Kiili valla sidemed ja koostööprojektid Askola sõprusvallaga Soomes toimivad ja jätkuvad kõige mitmekesisemal viisil ja tasemel. Kui jaanuari lõpus käisid Askolas Kunstide Kooli muusikud, siis mais külastasid sõprusvalda Kiili Gümnaasiumi õpilased ja õpetajad ning Kiili Raamatukogu juhataja Taie Saar.

Raamatukoguteenuse osutamine on Soomes tähtis, see peab jõudma iga inimeseni. Seetõttu on suuremate vallaraamatukogude kõrval mitmeid haruraamatukogusid koolides, hooldekodudes, väiksematesse kohtadesse sõidavad spetsiaalsed raamatukogubussid. Askolas on harukogud kahes põhikoolis ja gümnaasiumis, need ei ole avatud kogu nädala, vaid ühel kindlal nädalapäeval teatud arv tunde. Monninkyla raamatukogu on avatud neljal päeval nädalas ja seda ka kõigile külaelanikele. Soome raamatukogusid ja nende arengut toetab riik kõvasti ja seda on näha kasvõi sellest, kui populaarne koht on raamatukogu inimeste jaoks ja kui tihedasti seda külastatakse, statistika järgi on Soomes külastusi elaniku kohta poole rohkem kui Eestis. Üldiselt on tegevused raamatukogudes Eestis ja Soomes sarnased, kuid kogemusi tasub jagada ikka, saamaks mõnd värskendavat ideed, kasulikku nõuannet. Tõenäoliselt on meie hulgas neid, kes on kuulnud või ise kogenud ühest uudsest ja huvitavast teenusest Tallinna Keskraamatukogus ja ka Tartus i nimelt lugemiskoera kasutamisest lugemis- ja suhtlemisraskustega laste puhul. Lapsed loevad ette koerale, kes kuulab rahulikult, ei kritiseeri, ei anna hinnanguid. Just sellise lugemiskoeraga oli meil võimalus kohtuda ka Askola raamatukogus. Suur, sõbralik, armas Berni karjakoer kuulas ka meie laste ettelugemist.

Raamatukogu on hea näituste korraldamise koht. Askola raamatukogus oli alles hiljuti üleval meie Kunstide Kooli õpilaste näitus. Nüüd avati seal Askola kunstiõpilaste selle aasta ülevaatenäitus. Näituste kava on terveks aastaks paika pandud, kõik on huvitatud oma näituste korraldamisest raamatukogus.

Raamatututvustused on raamatukogutöös olulisel kohal, see on raamatukoguhoidja argipäev. Aga alati ei jätku aega pikemaks vestluseks, süvatutvustuseks. See eeldaks ikka seda, et raamat on endal läbi loetud, mõtiskletud selle üle, kellele oma lugejatest võiks seda soovitada. Süvatutvustus nõuab pikemat ja põhjalikumat ettevalmistust ning seetõttu ei toimu neid just sageli ja enamasti on need suunatud mingile kindlale sihtrühmale. Askola raamatukogu kaks töötajat olid sellise raamatututvustuse (lukuvinkki= kirjavinkki) ette valmistanud 5.-6. klassi õpilastele. Ka minul oli võimalus sellega ühineda ja rääkida õpilastele paarist eesti lasteraamatust, mis on soome keelde tõlgitud ja Askola raamatukogus olemas. Peale tutvustust olid lapsed usinasti raamatuid laenamas.

Põgusalt jõudsin tutvuda veel Porvoo raamatukoguga, mis on omapärase arhitektuuriga spetsiaalselt raamatukogu jaoks ehitatud hoone.

Kolleegiga raamatukogunduse-asju arutades jõudsime ühisele seisukohale, et meil on palju ühist, kuid ka erinevat. Nii Soome kui ka Eesti väikestes rahvaraamatukogudes pole veel rakendatud e-raamatute laenamissüsteemi. On tähtis leida moodus, mis arvestab nii raamatukogude ülesandeid kui ka tootjate ärilisi huvisid. Selles kontekstis kerkib esile demokraatia küsimus - raamatukogude avatud ruum ja vaba juurdepääs on demokraatia nurgakivi, kuid asjal on ka teine

pool. Informatsiooni vajatakse võrdsest nii linnas kui maal, suurtes keskustes ja väikestes külades. Digitaliseeritud teabele juurdepääs seotakse üha enam erilitsentsidega ja keerukate hinnamudelitega. Tekib küsimus, kas on informatsioon vaba ja kellele vaba? Kas kõigile? Seda olukorras, kus väiksemaid raamatukogusid suletakse ja nad ei suuda hankida kaasaegseid tehnilisi vahendeid lihtsalt oskamatusest ja asjatundmatusest. Mõlemad ootame, milline lahendus leitakse.

Veel imponeeris, kuidas on lahendatud RVL-i toimimine. On loodud nelja valla vaheline ühtne süsteem, mis toimib kiirelt ja kindlalt, kui tellida raamat näiteks esmaspäeval, siis reedeks on see kindlasti lugejal käes. Valdade vahel liigub auto, mis ajab korda ka muid elanikele vajalikke teenuseid, näiteks toimetab laborisse tervisekeskuste analüüse. Ka meie teeme ju omavahel koostööd, aga kas kellelgi on ka selline toimiv süsteem õnnestunud luua, ei ole kuulnud.

Soome hea sotsiaalhoolekanne on eestlastele ju teada. Askolas nägin, kuidas sellesse oli kaasatud ka raamatukogu. Nimelt on raamatukogu seal vallas üheks kohaks, kus saavad väljaõpet töötud probleemsed noored. Ja kui vaja, siis saavad need noored raamatukogus ka asendustööd, mis tasustatakse valla poolt.

Igal juhul on kasulik ja rikastav vahetevahel oma harjunud keskkonnast nn. laia maailma pääseda.

Taie Saar, Kiili Raamatukogu juhataja

„RAAMATUKOGU RAAMATUKOGUS“

Sellise nimetuse all avati 28. mail Harju Maakonnaraamatukogus tõlkija ja publitsisti, silmapaistva intellektuaali **Enn Soosaare** (13.02.1937 – 10.02.2010) isiklik raamatukogu. Tema raamatud jõudsid Harju Maakonnaraamatukogusse tema sugulaste kingitusena. Praeguseks on kogu sisestatud andmebaasi ja avariilistel kõigile kättesaadav. Kogu kättesaadavaks tegemisel toimus koostöö Enn Soosaare Sihtasutuse, Eesti Kirjanike Liidu, Harju Maakonnaraamatukogu ja Keila Linnavalitsusega.

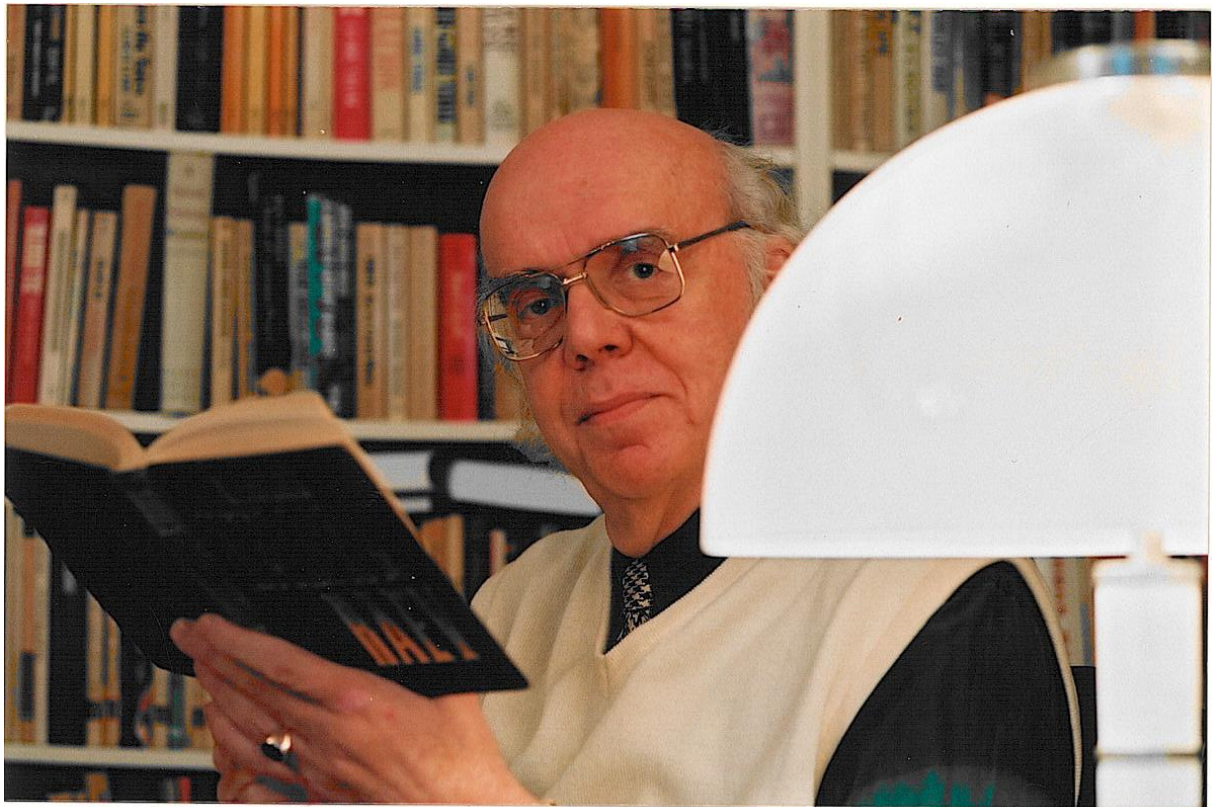
9297 köidet paiknevad avariilistel. Enn Soosaar ei olnud bibliofiil, seetõttu tema raamatukogu koosneb raamatutest, mis teda ennast huvitasid ja mida ta kasutas oma töös. Selles on ilukirjandust, teatmeteoseid mitmetes keeltes, tema tõlgitud raamatuid ja huvitavat publitsistikat. Enn Soosaarel oli suur mõju Eesti riikluse taastamisloos.

Enn Soosaare raamatukogu avamisel ütlesid avasõnad Keila linnapea Enno Fels ja Harju Maakonnaraamatukogu direktor Rutt Enok. Raamatukogu avamisele olid tulnud Enn Soosaare

sõbrad Raul Rebane, tõlkija Anu Saluäär, Toomas Haug, Ülo Tuulik ja ka teisi, kes olid temaga intellektuaalselt seotud. Nad meenutasid, kuidas käidi Enn Soosaare juures kasvõi ÄLoomingu Raamatukogu Äkolleegiumi koosolekutel ning vestlemas kirjanduse ja Eesti ühiskonda puudutavatel teemadel.

Enn Soosaare isiklik raamatukogu jääb avatuks kõigile huvilistele ja nagu ütles Eesti Kirjanike Liidu esimees Karl-Martin Sinijärv, et sellest kogust võib tulla veel midagi toredat, kui tulla Kei-
lasse ka millegi muu pärast kui Tervisekeskuse või Rõõmu Kaubamaja pärast.

Harju Maakonnaraamatukogu

ENN SOOSAAR

Raul Rebane

Karl - Martin Sinijärvi

Toomas Haug

Anu Saluäär

Ülo Tuulik

ERÜ maaraamatukogude sektsiooni XXIII suveseminar

é toimus 11.ï 13. juunini 2014 Võsul.

Korraldajateks Eesti Raamatukoguhoidjate ühing ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogu, toetajateks Kultuuriministeerium ja Hasartmängumaksu Nõukogu.

Läbivaks teemaks oli seekord ÆRaamatukoguhoidja kui koolitaja ja õpetajañ.

Kogunesime Rakverre, Lääne-Virumaa Keskraamatukokku. Tervitusõnad lausused Lääne-Virumaa Keskraamatukogu direktor **Kaili Õunapuu-Seidelberg** ja Rakvere Linnavolikogu esimees **Marko Torm**.

Huvitavaks kujunes Rakvere Kolmainu koguduse õpetaja **Tauno Toompuu** loeng ÆRaamatu- ja hingehoidjañ. Tekkis küsimus, et kas raamatukoguhoidja on samuti hingehoidja. Kuulab ju temagi oma lugejate muresid ja rõõme.

Epp Adler, projektijuht MTÜ-s HeadEst, andis head nõu, kuidas suhelda noorte nii, et nad sind ka kuulaksid.

Edasi läks sõit juba Võsule, kus toimus laagrilipu heiskamine ja laagri avamine. Sättisime end kenasti sisse, õhtustasime ja hiljem toimus kohtumine ja vestlusing Lääne-Viru maavanema **Einar Vallbaumi** ja Vihula vallavanema **Annes Naaniga**. Teemad olid seinast-seina: raamatukogudest fosforiidi kaevandamiseni.

Õhtu lõpetas meeleolukas akordionimuusika.

Muljetavaldav oli Kunda Tsemendimuuseum. Tutvusime tsemendi leiutamise ja kasutusele võtmise looga, tsemendi tootmisprotsessiga ja Kunda tsemendivabriku ajalooga. Võib vist öelda,

et me teame nüüd tsemendist kõike. Muuseumis sai vaadata ja võrrelda oma käe mõõtudega Eesti kuulsuste käejälgi. Päris vahva oli võrrelda oma käe- ja jalajälge Martin Müürsepa omaga.

Ja jõudiski kätte kolmas päev. Ikka sadas, mitte küll tugevalt, aga märjaks tegi ikkagi. Külastasime veel Uhtna ja Sõmeru raamatukogu, kuulasime Sõmeru vallavanemat **Peep Vassiljevit** ja Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu tegevdirektorit **Sven Hõbemäge**.

Kultuuriministeeriumi raamatukogunõunik Ülle Talihärm rääkis raamatukogude olevikust ja tulevikust.

Järgmiste kohtumisteni uuel aastal Võrumaal.

Marju Purgats

Oru Raamatukogu

Veel muljeid:

Maaraamatukoguhoidjate suvekool teemal *Ä*Raamatukoguhoidja kui õpetaja ja koolitaja toimus 11.-13. juunini 2014 Lääne-Virumaal. Harjumaalt oli neli osalejat. Esimesel päeval toimusid loengud Lääne-Virumaa Keskraamatukogus. Raamatukogu asub neil Rakvere kesklinnas, igati imposantne neljakorruseline hoone, igal korrusel erinevad osakonnad, viimasel ka konverentsiruum.

Esimene esineja oli Rakvere Kolmainu koguduse õpetaja **Tauno Toompuu** ja teemaks oli *Ä*Õppimisest ja õpetamisest, väga erudeeritud ja ladusa jutuga, põhiliseks teemaks hingehoid, seda läheb vaja nii raamatukogus kui kirikus, erilist tähelepanu vajavad lugejad, kes abi otsivad, et raamatukoguhoidja oskaks talle soovitada raamatut, mis aitaks tema probleemi lahendada.

Teine esineja oli MTÜ HeadEst projektijuht **Epp Adler** ja teema *Ä*Kuidas suhelda noortega? Tema loengu põhiteema võiks kokku võtta sõnadega - kas on kerge olla noor? Iga raamatukoguhoidja ju teab, et koolis tõrjutud noored leiavad just raamatukogust lohutust, nad on tublid lugejad.

Pärastlõunal oli linnaekskursioon *Ä*Kirjanduslik ja kultuurilooline Rakvere, sai läbi käidud Arvo Pärdi mälestusratta juurest, vaadatud uut- ja vanalinna ning üks väike pardipoeg päästetud ja Soolikaojja viidud.

Ööbisime Võsul Männisalu puhkekülas. Võsul mererannas leidsime üles Georg Otsale ja Mikk Mikiverile pühendatud mälestuspingi ja imetlesime kaunist suveõhtut.

Teine päev oli ekskursioonide päev koos vihmaga. Külastasime Võsupere hubast raamatukogu, pikem peatus oli Vihula mõisas. Seal tutvustas mõisa müügijuht meile peahoonet, spaa teenuseid, jalutasime pargis ja kallistasime puid (paplile halbu mõtteid ära andes ja tammelt uut jõudu saades), vesiveskit jne.

Pärast lõunat Eisma rannas sõitsime Kundasse. Kunda on nüüd ilus roheline linnake, tsemenditolmust pole enam jälgegi, ainult vanad majad näevad hallid välja. Külastasime tsemenditehase muuseumi, vaatasime esimese tehase varemeid ja kõndisime Sämi jõe paisul. Linnaraamatukogu on mõnus majake koos lasteaiaga, uusi lugejaid saab maast-madalast raamatukoguga harjutada. Edasi sõitsime Käsmu kaptenitekülla ja külastasime sealset meremuuseumi, see on eramuuseum ja riigi poolt rahastust ei saa, abipalvele toetust saada lubas endine kultuuriminister uues Eesti Rahva Muuseumis eraldi riuli. Niipalju siis kohaliku kultuuri toetamisest.

Majad on Käsmus kõik uueks ja kauniks tehtud, vaba maad enam pole kuhu ehitada. Õhtul oli ettekanne *Ä*Raamatukoguhoidja i nõukogude propaganda tööriist, esitajateks **Lea Lehtmets** ja **Marju Saluste** Lääne-Virumaa Keskraamatukogust, kogu seda tobedust oli küll tore vaadata, aga au neile inimestele, kes pidid sel ajal raamatukogus töötama ja selle kõik tõsimeeli kaasa tegema. Pärast ettekannet oli lõbus kogemuste vahetamise vestlusring, kus sai naerda nii enda kui lugejate lõbusate juhtumite üle.

Kolmas päev tervitas meid jälle vihmaga, aga sõitsime ju bussiga ja polnudki nii hull. Külastasime Uhtna raamatukogu, mis asub jälle lasteaiaga ühes majas, samas tegutseb ka

kultuurimaja. Raamatukogu lugemissaalis toimuvad pilliproovid ja kooriproovid. Juhataja oli kena noor inimene, kes on juba teist põlve raamatukoguhoidja, meisterdab ise nukke, kõik Eesti kuulsamad lasteraamatute tegelased olid riiulis reas, mõtleb välja mängu jne.

Viimane külastus oli Sõmeru vallamaja, see on multifunktsionaalne hoone põllu peal i ühes majas koos vallavalitsus, kultuurimaja, raamatukogu, eakate päevakeskus. Vallavanem **Peep Vassiljev** tegi meile majas tutvustava ringkäigu, rääkis vallast ja kõige suuremast murest fosforiidist, millise surve all nad on, pani meile kõigile südamele, kas me kaevame Virumaa üles ja muudame selle elutuks kõrbeks ja mõned mehed saavad viieks rikkamaks Euroopa inimeseks või säilitame praeguse elukeskkonna, kus on viljakad põllud, palju jõgesid ja rahval inimväärne elu. Viimane esineja oli **Ülle Talihärm** i Kultuuriministeeriumi raamatukogunõunik. Ta tutvustas rahvaraamatukogude statistilist aruannet, rääkis IFLA-st ja e-raamatutest, millede kättesaadavus pidevalt paraneb.

Suvekool lõppes Rakvere Berliini trahteris maitsva lõunaga ja tänusõnadega korraldajatele.

Marika Alter
Vääna Raamatukogu Direktor

Vihula Mõis

Käsmu Meremuuseum

Sõmeru raamatukogu (asub vallamajas)

VEEL PÄEV JA SIIS ON JAA-
NILAUPÄEV.

JÄ MINU JÄOKS ON AASTA
LÖPPENUD.

ON AASTA LÖPPENUD VEEL
ENNE ALGUST.

EI LÖPE VALGUS. IKKA VEEL
ON VALGUST.

EI OLE KAUNIMAT KUI ÖINE
SUVETÄEVÄS.

MA SEISAN RÕDUL. MA EI
OLE VÄEVÄS.

MA VÄATAN PUUDE SALASI-
LUETTE.

NII IMELIK. MAAILM ON OMA-
ETTE.

JUHAN VIIDING

ÕNNITLUSED KEVÄDKUISTELE SÜNNIPÄEVALASTELE !

Koostas: Lea Mäeste

Kujundas: Maire Enok

Harju Maakonnaraamatukogu